

๕. อนิเกตานาลยกรณปัญหา ๓๕

พระราชชาติธรรมว่า "พระผู้เป็นเจ้านาคเสน แม้พระพุทธรพจน์นี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงภาสิตแล้วว่า 'ธรรมชาตินี้แล คือ ความไม่ติดที่อยู่ ความไม่มีอาลัย เป็นความเห็นชอบของพระมุนี' ดังนี้. และตรัสอีกว่า 'บัณฑิตเมื่อพิจารณาเห็นประโยชน์ของตน พึงสร้างวิหารอันน่ารื่นรมย์ใจ ยังภิกษุผู้เป็นพหูสูตทั้งหลายให้อยู่ในวิหารนั้น' ดังนี้. พระผู้เป็นเจ้านาคเสน ถ้าพระตถาคตตรัสแล้วว่า 'ธรรมชาตินี้แล คือ ความไม่ติดที่อยู่ ความไม่มีอาลัย เป็นความเห็นชอบของพระมุนี' ดังนี้, ถ้าอย่างนั้น คำที่ว่า 'บัณฑิตเมื่อพิจารณาเห็นประโยชน์ของตน พึงสร้างวิหารอันน่ารื่นรมย์ใจ ยังภิกษุผู้เป็นพหูสูตทั้งหลายให้อยู่ในวิหารนั้น' ดังนี้ เป็นผิด. ถ้าว่าพระตถาคตตรัสแล้วว่า 'บัณฑิตเมื่อพิจารณาเห็นประโยชน์ของตน พึงสร้างวิหารอันน่ารื่นรมย์ใจ ยังภิกษุผู้เป็นพหูสูตทั้งหลายให้อยู่ในวิหารนั้น' ดังนี้, ถ้าอย่างนั้น คำที่ว่า 'ธรรมชาตินี้แล คือ ความไม่ติดที่อยู่ ความไม่มีอาลัย เป็นความเห็นชอบของพระมุนี' แม่นั้นก็ผิด. ปัญหาแม้นี้สองเงื่อนไข มาถึงพระผู้เป็นเจ้าแล้ว พระผู้เป็นเจ้าพึงแก้ไขขยายให้แจ้งชัดเกิด."

พระเถระเจ้าทูลว่า "ขอถวายพระพร พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงภาสิตพระพุทธรพจน์แม้นี้แล้วว่า 'ธรรมชาตินี้แล คือ ความไม่ติดที่อยู่ ความไม่มีอาลัย เป็นความเห็นชอบของพระมุนี' ดังนี้. และตรัสแล้วว่า 'บัณฑิตเมื่อพิจารณาเห็นประโยชน์ของตน พึงสร้างวิหารอันน่ารื่นรมย์ใจ ยังภิกษุผู้เป็นพหูสูตทั้งหลายให้อยู่ในวิหารนั้น' ดังนี้."

ขอถวายพระพร พระพุทธรพจน์ใด ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแล้วว่า 'ธรรมชาตินี้แล คือ ความไม่ติดที่อยู่ ความไม่มีอาลัย เป็นความเห็นชอบของพระมุนี' ดังนี้, พระพุทธรพจน์นั้น เป็นคำแสดงสภาวะเป็นคำกล่าวเหตุไม่หลงเหลือ เป็นคำกล่าวเหตุไม่มีส่วนเหลือ เป็นคำกล่าวตรงไม่อ้อมค้อม เป็นคำเหมาะแก่สมณะ เป็นคำสมรูปของสมณะ เป็นคำสมส่วนแก่สมณะ เป็นคำสมควรแก่สมณะ เป็นโคจรของสมณะ เป็นที่ตั้งมั่นของสมณะ. เปรียบเหมือนเนื้อที่อยู่ในป่า เมื่อเที่ยวไปในไพร่ในป่า ไม่มีอาลัยในที่อยู่ ไม่ติดที่อยู่ ย่อมไปได้ตามความปรารถนาฉันใด, ภิกษุพึงเป็นผู้ไม่ติดที่อยู่ ไม่มีอาลัย คิดเห็นว่า ข้อนั้นแหละเป็นความเห็นชอบของพระมุนี ฉะนั้นนั่นแล.

ขอถวายพระพร ส่วนพระพุทธรพจน์ใด ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแล้วว่า 'บัณฑิตเมื่อพิจารณาเห็นประโยชน์ของตน พึงสร้างวิหารอันน่ารื่นรมย์ใจ ยังภิกษุผู้เป็นพหูสูตทั้งหลายให้อยู่ในวิหารนั้น' ดังนี้, พระพุทธรพจน์นั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเล็งเห็นอำนาจประโยชน์สองประการจึงตรัสแล้ว, อำนาจประโยชน์สองประการนั้น คือ อะไรบ้าง? คือ: ธรรมดว่าวิหาร อันพระพุทธรเจ้าทั้งปวงทรงสรรเสริญ ชมเชย อนุโมติ ยกย่องแล้ว, ทายกทั้งหลายเหล่านั้น ถวายวิหารทานแล้ว จักพ้นจากความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย; นี้เป็นอานิสงส์ในวิหารทานข้อที่หนึ่ง. คำที่จะพึงกล่าวยังมีอีก: เมื่อ

วิหารมีอยู่ ภิภษุเป็นอันมากจักเป็นผู้ปรากฏ จักเป็นผู้อันชนทั้งหลายผู้ประสงค์จะพบเห็นหาได้ง่าย, ภิภษุทั้งหลายผู้ไม่มีที่อยู่ จักเป็นผู้อันชนทั้งหลายพบเห็นได้ยาก; นี้เป็นอนิสงสีในวิหารทานข้อที่สอง.

พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงเล็งเห็นอำนาจประโยชน์สองประการนี้ จึงตรัสแล้วว่า 'บัณฑิตเมื่อพิจารณาเห็นประโยชน์ของตน พึงสร้างวิหารอันน่ารื่นรมย์ใจ ยังภิภษุผู้เป็นพหูสูตให้อยู่ในวิหารนั้น' ดังนี้, พระพุทธโอรสไม่พึงกระทำความอาลัยในที่อยู่นั้น"

จ. "ดีละ พระผู้เป็นเจ้านาคเสน ข้อวิสัยนาปัญหานั้นสม
อย่างนั้น, ข้าพเจ้ายอมรับรองอย่างนั้น."